“L’adversari número 1 és Felip VI i alguns no ho han sabut llegir”

L’historiador Jordi Serrano, fotografiat la setmana passada abans de fer l’entrevista JOSEP LOSADA.

Tres anys de feina investigant, recollint dades, llegint sentències i discursos, escodrinyant arxius i escrivint han donat com a resultat el llibre Carta a un republicano espanyol, de Bellatera Edicions, que signa l’historiador Jordi Serrano. L’objectiu, intentar explicar quan i com es va anar forjant la revolta catalana lluny d’estereotips, allargant la mà al republicanisme i alertant de la supervivència del monstre feixista. I tot plegat, des d’un potent optimisme.

En el llibre defensa que el neofeixisme estava adormit i agraeix que l’independentisme l’hagi despertat. Des del Congrés, el president Pedro Sánchez ha retret a Bildu que mentre defensa el dret d’autodeterminació està alimentant el discurs de l’extrema dreta.El neofeixisme surt quan a Catalunya hi ha unes manifestacions multitudinàries i pacífiques. Si els catalans no existissin, existiria aquesta extrema dreta neofeixista? Hi seria a tot arreu del món menys a Espanya? Tinc clar que aquí hi havia un monstre, que els catalans l’hem despertat, i n’hem d’estar orgullosos. Ellias Canetti, a Massa i poder, escrivia que l’única manera de combatre el poder i no reproduir-lo és mirar-lo de fit a fit, i així ho hem fet els catalans i el poder ha reaccionat de manera violenta. Sense catalans també hi hauria extrema dreta a Espanya i crec que des de l’esquerra es comet un greu error quan es pensa que el neofeixisme fa diferències. Per al feixisme, un català independentista, un basc sobiranista, un homosexual de Santiago, una feminista de Salamanca, un membre de Podem de Cadis i un socialista de Madrid són tot el mateix, els afusellarien a tots. I això no és cap elucubració, en tenim evidències. La cúpula judicial ha anat en contra dels independentistes catalans, sí, però en moments clau ha actuat en contra del govern de Sánchez impedint la moció de censura i la investidura. La justícia ha liquidat Pablo Iglesias, Isa Sierra, Alberto Rodríguez. A un vicepresident l’espiaven càmeres de vigilància i el ministre d’Interior no ha plegat. Nosaltres hem estat l’avantguarda del republicanisme a Espanya i de l’exercici de l’autodeterminació, que és una exigència purament democràtica i republicana.Com a lluitador antifranquista amb el PSUC durant la Transició, vostè, que ja coneixia i va patir el monstre, com s’explica les reaccions d’alguns companys seus de militància, republicans, que culpabilitzen l’independentisme?Hi ha diversos factors, però n’hi ha un que és clar: ens hem explicat molt malament. Molts anys de nacionalisme català abans del procés, abans del 2003, no han ajudat gens a crear aliances i ara no hi ha una estratègia adequada per fer-se entendre amb els republicans no independentistes catalans ni amb el republicanisme espanyol, bàsicament perquè no s’ha sabut llegir el que passava: que l’adversari número 1 és Felip VI. En aquest llibre intento fer d’historiador i mirar enrere i amb distància, i fer-ho en castellà m’ho ha facilitat. I hi ha coses sorprenents. La sentència del Constitucional del 2010 es dicta contra el PSC, contra el tripartit, sí, però presidit pel PSC, primer amb Maragall i després amb Montilla. Aquell any l’independentisme a Catalunya només representava un 15%. Per tant, crec que ni ens hem explicat bé ni hem sabut llegir el que passava. El 15-M i el procés a Catalunya van ser el mateix: una revolta generacional de la generació de la fi de la por, que és majoria en la societat. Per sota dels 60 anys, la gent no té experiència personal de la dictadura i ara aquesta nova generació ha explorat uns límits. Cada generació ho fa, i això té a veure amb la fi de la por. També hi ha una part de gent republicana, reticent a l’independentisme, que tampoc no ha sabut llegir que un dels grans errors de la Transició i de la tradició de la qual jo vinc, el PSUC, és haver renunciat a la república i als valors republicans. Probablement, la correlació de forces va fer que acceptéssim la Constitució a canvi d’una monarquia parlamentària, però no havíem de renunciar a la república com a objectiu estratègic. En canvi, ara s’ha recuperat el valor dels valors republicans i l’objectiu de la república i,

per tant, tots aquells que abans volien una ruptura amb el règim, ara amb el procés de Catalunya haurien d'estar tan entusiasmats com ho estic jo.És optimista malgrat que el mur continua tan infranquejable com ho era durant la Transició?Si la piràmide d'edat no fos invertida, tindríem república i independència. Els més joves són més republicans i més independentistes a Catalunya; a Espanya, els joves són molt més republicans i una gran majoria de gent vol un referèndum sobre monarquia o república, i si es fes guanyaria la república. A Catalunya, hi ha un 80% de republicans, una petita part que creu en ovnis i després uns pocs més que creuen en la monarquia; per tant, això és imparable. Si l'edat d'emancipació fos als 23 anys, també tindríem república i independència; el que passa és que tenim els joves relegats, no es poden emancipar fins al 29,5 anys i el nivell de participació en les direccions polítiques del país és molt limitat i hem de pensar que la revolució la fan els joves, no la gent gran. Els murs són molt relatius. L'any 1925, en plena dictadura de Primo de Rivera, el rei Alfons XIII fa un discurs al Palau de la Generalitat en què reivindica Felip V i només sis anys després es proclama la república des d'aquell mateix balcó i el rei ha de marxar. Els processos històrics a vegades s'acceleren, però mentre actuem anem clarament al davant del nostre coneixement. La gent demana fulls de ruta i dirigents que sàpiguen on anem, però no: això correspon fer-ho a la història quan mira enrere. El dia abans de l'1 d'octubre ningú sabia el que suposaria històricament aquesta data. La major part de votants socialistes són republicans i si el PSOE-PSC defensa massa la monarquia se'n pot anar amb ella. En l'últim congrés, fa quatre anys, el PSOE va haver de frenar les joventuts perquè exigien un referèndum i veurem què passa en la mateixa cita aquest cap de setmana. I, d'altra banda, cal pensar que la monarquia gaire bé no ho fa. Si fóssim un país amb tradició democràtica, Felip VI ja hauria d'haver dimitit com a beneficiari d'una fortuna procedent d'una herència basada en les corrupteles del seu pare, el rei. Per tant, sí, optimista.Quan un federalista com vostè es va fer independentista?Un president falangista com Adolfo Suárez va restituir la Generalitat, va fer tornar Tarradellas de l'exili, va propiciar l'Estatut de Sau i eleccions democràtiques. Tot això, en només dos anys i mig. Aquí, el 2010 hi va haver una manifestació multitudinària i jo surto d'allà pensant que ha succeït un fet molt gros, que el TC ens ha dit no als federalistes i durant set anys no hi ha ni una sola resposta a res. A Escòcia, fins i tot el no incloïa algunes cessions, mai va ser un no a tot com va succeir aquí. El 2013 ja vaig participar en la Via Catalana.Situa l'inici del conflicte en l'elaboració de l'Estatut que va empènyer ERC. Com valora el paper d'ERC abans i ara?El gran encert d'ERC, de Carod, Puigcercós i Tresserras, va ser recuperar l'esperit de l'ERC de la República i la Guerra Civil. Ells reprenen un fil de la història i fan una cosa molt ben feta: fer president José Montilla. Això va ser històric i un gran encert que posa fi a un dels mites d'aquells anys: una persona nascuda a Còrdova pot ser president de Catalunya. Aquell trident també va rescatar una idea de l'ERC de la Segona República: el catalanisme laic, no nacionalista i no essencialista que fa possible que s'arribi als nivells d'acceptació popular que tenim avui. Un nacionalisme conservador i essencialista com el de Pujol mai hauria arribat a ser tan extraordinàriament majoritari. Al final hi ha coses que funcionen perquè darrere hi ha gent que ho fa bé. La FAES ha estat hegemònica a Espanya i, encara que el PP no governi, ells manen arreu, sobre les mentalitats col·lectives, la magistratura, l'exèrcit. A Catalunya vam pensar que l'hegemonia era guanyar les eleccions, i no. Pel que fa al paper d'ERC en el present, crec que ens hem de donar un temps per anar pensant i reflexionant sobre les lliçons que podem extreure del 2017 i el canvi d'estratègia política que cal per fer-ho. Però si algun dia hi ha una solució al conflicte, serà en una taula de negociació. Ara, però, encara hem d'avaluar quins van ser els encerts i quins van ser els errors i com hem de franquejar aquest mur. Enrico Berlinguer, secretari general del Partit Comunista italià, es preguntava quantes masses de gent fan falta per aturar un tanc. Doncs aquí això també ens ho hem de plantejar, quina és l'estratègia que volem seguir els pròxims temps. Esperar una majoria del 70%? És clar que tots els moviments volen ser més, això ni és nou ni excepcional, però els vents bufen a favor i hem de comptar amb el canvi generacional.Com a historiador, en el llibre aporta alguna estratègia que va funcionar.En el llibre destaco el moviment dels insubmisos. N'hi va haver uns 20.000 a tot Espanya, 4.000 judicis en contra, 1.670 condemnats que van acumular uns 1.000 anys de presó i, finalment, van fer caure el servei militar. Pensem-hi. També el Partit Nacional Escocès ha lligat la independència a un projecte socialista copiat del programa del 1945 contra Churchill. Ara, però, cal temps per reflexionar, tot i que és difícil amb gent a la presó i a l'exili, però hi veig pocs espais per a la reflexió i massa pressió mediàtica.Quins lligams es poden establir amb els republicans espanyols?A Catalunya hi ha gent que se sent molt vinculada a Espanya i d'altres que no, i cal acceptar-ho. No

podem demanar a la gent que no és independentista que ho sigui, però el que sí que podem demanar als que es consideren republicans és que acceptin el dret d'autodeterminació. A Iglesias, per haver-lo defensat, li han dit de tot a l'Estat espanyol, i aquí no se l'ha defensat quan, a més a més, se l'ha carregat la mateixa policia que aquí s'inventava temes contra els independentistes. D'altra banda, preguntem-nos què hi ha en comú entre independentisme i republicanisme. La necessitat d'un procés constituent. Doncs estudiem com es fa, però pensant-hi, no fent tres piulades. Trobo a faltar, abans de fer acció política, espais de reflexió i recerca de punts en comú.És més optimista abans o després d'escriure el llibre?Després. Jo em pensava que hi havia menys corrupció a Espanya i a Catalunya. Tampoc em pensava que la fortuna de Pujol era tan descomunal, ni que el rei robés tant ni que el PP fos tan corrupte. També pensava que els fills i els nets dels feixistes serien conservadors i reaccionaris, però que també serien demòcrates, i m'he equivocat. Els conservadors americans, italians, francesos i anglesos són antifeixistes; els espanyols, no. Aquí són neofeixistes. I fent el llibre m'ha sorprès quants n'hi ha i com les nissagues han reproduït les mateixes mentalitats. Per exemple, perfils com el de Marchena i altres membres del Tribunal Suprem. Tots passen de la seixantena, però cap ni un té militància antifranquista. Tan defensors que diuen ser de la llibertat..., però on eren quan aquí hi havia una dictadura? Traient-se una oposició. Aquí no mana el bipartidisme, mana el PP i Aliança Popular, perquè al PSOE ni el deixen fer. A la Guàrdia Civil, dirigents com Gonzalo Pérez de los Cobos eren falangistes. La bèstia era molt més grossa del que em pensava, però Catalunya hi ha posat el focus. És el desafiament de la generació que no té por.Quina és la victòria de l'1-O?El canvi de mentalitat. Els que ara llegim això no en tornarem a veure un de tan brutal ni de les mateixes dimensions com el que ha propiciat que tothom es torni republicà a Catalunya ni la quantitat de gent jove que s'ha socialitzat en política durant els anys clau amb un frame ideològic que els durarà tota la vida.

Publicat a:
-El Punt Avui. Girona 17-10-2021, Pàgina 20
-El Punt Avui. Nacional 17-10-2021, Pàgina 16

Font del document:
http://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/2044172-l-adversari-numero-1-es-felip-vi-i-alguns-no-ho-han-sabut-llegir.html